

Rôznorodosť prístupov – všetky deti chcú byť šťastné

PhDr. Viera Hajdúková, PhD.

Vážené dámy, vážení páni,

Tak, ako patrí slnko na oblohu, tak patria deti do materskej školy. Je ale otázkou, či do materskej školy patria všetky deti predškolského veku, alebo všetky tie deti, ktorých rodičia o to prejavia záujem.

Ak sa pozrieme na túto vec očami detí, tak by sme asi povedali, že všetky deti by mali mať to šťastie, aby mohli chodiť do materskej školy. Ale ak budeme rešpektovať rodinu, rodičov, ako najzodpovednejších za ich dieťa, tak by bolo žiaduce, keby sme mohli aj u nás dosiahnuť aspoň taký stav, že do materskej školy budú môcť byť prijaté všetky deti, ktorých rodičia o prijatie požiadajú.

Iste sa zhodneme s Janom Amosom Komenským, ktorý v „Informatóriu školy materskej“ už v roku 1632 napísal: **„Všetko závisí od začiatku. Ako sa položia základy, tak ide potom všetko.“** Tieto slová platia aj teraz. Existujú dôkazy získané napr. v rámci štúdií PISA a najmä PIRLS o tom, že kvalitné predprimárne vzdelávanie poskytované v materskej škole, prináša pre deti predškolského veku, pre ich rodičov, ale aj pre celú spoločnosť veľké množstvo výhod, prospechu a úžitku.

Materská škola podporuje osobnostný rozvoj detí v oblasti sociálno-emocionálnej, intelektuálnej, telesnej, morálnej, estetickej, rozvíja schopnosti a zručnosti, utvára predpoklady na ďalšie vzdelávanie. Pripravuje ich na život v spoločnosti v súlade s individuálnymi a vekovými osobitosťami detí.

Poznatky, skúsenosti, návyky a zručnosti, ktoré deti nadobudnú počas predprimárneho vzdelávania v materskej škole, vytvárajú základ celoživotného vzdelávania.

Kvalitné predprimárne vzdelávanie má veľký význam najmä pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, osobitne pre deti z marginalizovaných rómskych komunit. Pre tieto deti je prospešné, ak sa na predprimárnom vzdelávaní zúčastňujú **minimálne jeden rok**, ale za **optimálne** sa považujú **dva až tri roky** pred začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky.

Pravidelná dochádzka týchto detí do materskej školy pomáha **narušiť cyklus znevýhodnenia a nezáujmu**, ktoré často vedú **k predčasnému ukončeniu školskej dochádzky a prenosu chudoby** z generácie na generáciu.

Vo vzťahu k deťom z marginalizovaných rómskych komunit, má kvalitné predprimárne vzdelávanie poskytované v materskej škole význam najmä v oblasti **jazykového rozvoja a sociálnej integrácie**. Pomáha im osvojovať si **štátny jazyk**, pretože v domácom prostredí hovoria zväčša iným jazykom; zlepšuje ich prípravu na školskú dochádzku a umožňuje im **začať na rovnakej štartovacej dráhe spolu s deťmi**, v domácom prostredí ktorých sa hovorí v štátnom jazyku.

Predprimárne vzdelávanie ale nesmie byť možnosťou, či právom len pre tieto deti. **Uprednostňovanie jednej skupiny detí** pred ostatnými deťmi predškolského veku, pri poskytovaní predprimárneho vzdelávania, môže viesť aj **k segregácii v neskorších etapách vzdelávania**. Medzi odborníkmi prevažuje názor, že ak by sa malo v budúcnosti uvažovať o zavedení povinného predprimárneho vzdelávania, tak **pre všetky deti bez rozdielu**, nie len pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Predprimárne vzdelávanie, nech je jeho úroveň akokoľvek dobrá, môže len čiastočne kompenzovať chudobu v rodine a socioekonomické znevýhodnenie. **Predprimárne vzdelávanie** týchto detí je potrebné **spájať so starostlivosťou o zamestnanosť, bývanie, zdravie, sociálne služby** atď.

Dlhodobou sa hľadajú spôsoby, ako by sa dala zvýšiť zaškolenosť detí z marginalizovaných rómskych komunít v materskej škole. Najvhodnejšie by bolo, ak by sa podarilo dosiahnuť, že predprimárne vzdelávanie bude **bezplatné pre všetky deti minimálne dva roky** pred plnením povinnej školskej dochádzky.

Keď sa pozrieme na súčasné možnosti prijímania detí do materských škôl, nenájdeme **žiadne legislatívne obmedzenie** pre to, aby sme nemohli prijať do materskej školy každé dieťa, bez ohľadu na socioekonomické prostredie, z ktorého pochádza.

Dôležité je, že do materskej školy sa prijímajú deti spravidla od 3 do 6 rokov a deti s OPŠD a s DOPŠD. Výnimočne, teda ak je voľná kapacita, možno do materskej školy prijať deti od 2 rokov. Vo všeobecnosti pri vzdelávaní, a osobitne aj pri prijímaní do materskej školy sa musia dodržiavať princípy výchovy a vzdelávania, osobitne **princíp rovnoprávnosti prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svoje vzdelávanie a zákazu všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie.**

V školskom zákone je explicitne uvedené, že do samostatných tried pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, teda do špeciálnych tried, **nie je možné zaradiť deti výlučne z dôvodu, že pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia.** Od 1. septembra 2015 platí úplne nové znenie

„§ 107

Výchova a vzdelávanie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

(1) Výchova a vzdelávanie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia sa v školách uskutočňuje **podľa individuálnych podmienok. Individuálnymi podmienkami sú:**

- a) úprava organizácie výchovy a vzdelávania,**
- b) úprava prostredia, v ktorom sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje, alebo**
- c) uplatnenie špecifických metód a foriem výchovy a vzdelávania.**

(2) Dieťa, ktorého špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajú výlučne z jeho vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí, nemôže byť prijatý do špeciálnej školy alebo do špeciálnej triedy materskej školy,

(3) Deti zo sociálne znevýhodneného prostredia sa zaraďujú do triedy materskej školy spolu s ostatnými deťmi.

Podľa vyhlášky o materskej škole, **deti zo sociálne znevýhodneného prostredia** sa zaraďujú **do triedy spolu s ostatnými deťmi**. Ak samostatnú triedu tvoria len deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, čomu sa obzvlášť v niektorých lokalitách najmä Prešovského, Košického a časti Banskobystrického kraja nedá zabrániť, **v triede môže byť najviac 16 detí** (§ 4 ods. 4 vyhlášky o materskej škole).

Materská škola môže poskytovať **celodennú** výchovu a vzdelávanie (táto materská škola môže poskytovať predprimárne vzdelávanie deťom **dopoludnia** alebo **popoludní** a po dohode so zákonným zástupcom len v určených dňoch v týždni podľa miestnych podmienok a potrieb zákonných zástupcov), **poldennú** výchovu a vzdelávanie (materská škola s poldennou výchovou a vzdelávaním poskytuje predprimárne vzdelávanie spravidla päť hodín denne **v dopoludňajšom alebo popoludňajšom čase**).

Materská škola s **týždennou** výchovou a vzdelávaním poskytuje predprimárne vzdelávanie deťom, o ktoré sa zákonní zástupcovia nemôžu starať počas pracovných dní v týždni. Materská škola s **nepretržitou** výchovou a vzdelávaním poskytuje predprimárne vzdelávanie deťom bez prerušenia, aj počas dní pracovného pokoja. Materská škola s týždennou a nepretržitou výchovou a vzdelávaním môže poskytovať deťom aj **poldenné** alebo **celodenné** predprimárne vzdelávanie.

Žiaľ, i napriek všeobecnému nedostatku kapacít materských škôl (na rozšírenie ktorých MŠVVaŠ SR doposiaľ vyčlenilo 14 500 000 €), stále máme i materské školy, ktoré svoje kapacity nevyužívajú a to i napriek tomu, že detí, ktoré by materskú školu mali/mohli/chceli navštevovať, je v danej obci dostatok.

Našou úlohou je prekonať stereotypy a bariéry a to, čo proklamujeme, že nám ide o každé dieťa, aj v praxi realizovať. Zostáva nám len veriť, že národný projekt *Inkluzívny model vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy* prispeje ku skvalitneniu predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunití, že naozaj nastane reálna zmena, nie iba zmena na papieri. A to aj vo vzťahu k asistentom učiteľa. Verím, že všetci zainteresovaní pochopia, že asistenti učiteľa majú v materských školách rovnako nezastupiteľné postavenie, ako asistenti učiteľa v základných školách, samozrejme za predpokladu, že sa nároky na kvalifikáciu asistentov učiteľa materskej školy nebudú umelo znižovať a že asistenti učiteľa budú vykonávať činnosti, ktoré majú, a nebudú „holkami pro všechno“.

Na záver môjho vystúpenia Vám ďakujem za Vašu neoceniteľnú, nenahraditeľnú a veľmi záslužnú prácu. Za to, že denno-denne venujete deťom všetku svoju lásku, um, pozornosť; za to, že učíte naše deti byť vnímavými, citlivými ale aj múdrymi; za to že im vstúpujete základné ľudské hodnoty; za to, že ich denne, prostredníctvom premyslených ale aj voľných hrových aktivít a činností nenásilne pripravujete nielen na základnú školu, ale najmä na život.

Kontaktná adresa

PhDr. Viera Hajdúková, PhD.
Ministerstvo školstva, vedy,
výskumu a športu Slovenskej republiky
Stromová 1
813 30 Bratislava
viera.hajdukova@minedu.sk